ڕێگایەک بەرەو زیندان … هیوا سەعید

فیلمی ڕێگا یەکێکە لە باشترین بەرهەمەکانی یەڵماز گونەی، براوەی چڵەخورمای زێڕینە لە فیستیڤاڵی کان، کە ئەوکات یەکەم فیلم بووە لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست ئەو خەڵاتەی پێدراوە. ئەو فیلمە بە دایەلۆگێکی کەم زیاتر بە زومی کامێرا باس لە پێنج زیندانی دەکا بە مۆڵەتی کاتی بۆ ماوەی هەفتەیەک لە زیندان بەردەدرێن.
زیندانییەکیان هەر ڕۆژی بەربوونەکەی بەهۆی ونکردنی کارتی مۆڵەتییەوە لە ڕێگا لە بازگەی پشکنین دەگیرێتەوە. زیندانییەکی تر ئەو هەفتەمۆڵەتە دەکاتە هەلێک بۆ ئەوەی ژنێکی تێدا بەڕادان بدا و دوای زیندان بیگوازێتەوە. لە کن ئەو زیندانییە ژن جگە لە کاڵایەک بۆ تێرکردنی ئارەزوی پیاو هیچی تر نییە. لە داخوازی کچێکدا پێی دەڵێ:
کە بەربووم یەکسەر دەتگوازمەوە.
وەک سەرێکی خێزان هەموو قسەیەکم ڕاستە، دەبێت هەمیشە بە قسەم بکەی.
کە وتم ماست ڕەشە، ڕەشە.
نابێت لەگەڵ پیاوان بدوێی یان پێبکەنیت. زۆر توڕە دەبم.
لەگەڵ هیچ پیاوێک قسە ناکەی تەنیا برا و خزمی نزیکت نەبێ.
چیم وت دەبێ بیکەیت، بەرپەرچی قسەکانم نادەیتەوە.
نابێ بڵێی ئەمەم دەوێ و ئەوەم دەوێت. ئەگینا زۆر توڕە دەبم زۆر.
من پێت دەڵێم چ بکەی و چی لەبەر بکەیت. تێگەیشتی؟
لە وەڵامدا کچەکە دەڵێ: باش، چەند بە جوانی قسەت کرد ئەوە لە زیندان فێربووی؟ مەبەستی لەو شێوەدەربڕین و پرسیارکردنە دیوە پێچەوانەکەیەتی، واتا دیارە دەتەوێ زیندانیم بکەی!

لە کۆمەڵگا لێک بەستراوە ڕۆژهەڵاتییەکان ڕەفتاری خوشک لەسەر برا و هی کوڕ لەسەر باوک و هی ژن لەسەر مێرد و بە کورتی ڕەفتاری هەر یەکێک لەو ئەندامانەی بنەماڵە دەکەوێتە ئەستۆی یەکتر. بەو مانایەی مرۆڤ لە دۆخێکی وا بەس خاوەنی کردەوەکانی خۆی نییە، کەس و کارەکەیشی پشکیان لە هەڵە و ڕاستییەکانیدا بەردەکەوێت. ئەو برایەی بە تۆمەتی ئەوەی لە باخێکدا لەگەڵ کوڕێک بینراوە خوشکەکەی خۆی دەکوژێ. ئەوەی دەبێتە پاڵنەر بۆ کوشتن ژوانەکە نییە، بەڵکو پێزانینی خەڵکییە بە ژوانەکەیان. ئەوەش سزای کۆمەڵگای لێک

بەستراوەیە وادەکا پێزانینی خەڵکی ببێتە ئەو فشارە بەهێزە شەرمەزاری بنەماڵەکەی لێبکەوێتەوە و شکۆی تەواوی ئەندامەکانی پێوە بشکێ. لێرەدا چۆن خوشکەکە دەبێتە قوربانی ئەو کۆمەڵگا لێک بەستراوە و ناتوانێ مومارەسەی ئازادییەکانی تێدا بکا، دیسان باوک و برایەکەیشی یان لێمەکەرەکانیش کە خەڵکن ئەوانیش قوربانییەکی ترن. چارەسەریش بە گیرانی بکوژ و خەتابارکردنی ئەو لێمەکەرانە ناکرێ وەک ئەوەی ئەوان بونەتە هۆکاری ئەم تاوانە. چارەسەر ئەوەیە پێناسەی ئەخلاق و ژیانی کۆمەڵگا بەشێوەیەک دابڕێژرێتەوە چاکە و خراپەکانی مرۆڤ وەکو تاکێک هەرخۆی لێی بەرپرسیار بێ. بۆ دروستکردنی ئەو جۆرە کۆمەڵگایەش دەبێ سەرەتا کلتوری کۆمەڵگاکە هەڵوەشێنرێتەوە. بۆ تیشک خستنە سەر ئەو بابەتە زیندانییەکی تریان چونکە لەمێژە گیراوە و لەو ماوەیەش هاوسەرەکەی بەرگەی تەنیایی و بێ پارەیی نەگرتوە پەنای بردۆتە بەر لەشفرۆشی، ئەویش وەک مێردێکی خیانەتلێکراو لە نێوان لێبوردەیی و ویستی دەوروبەر کە بڕیاری ئەوەی بەسەر دەسەپێنن پێویستە ئەو لەکە ڕەشە لە ڕوی لاببا و شەڕەفی خۆی و ئەوان بکڕێتەوە. ئەو یەکەمیان هەڵدەبژێری و دەستی ناچێتە خوێنی و هێشتا خۆشیدەوێ.

کاتێک لەناو پاس و میترۆکانی تورکیا دڵدارەکان گەمە و دەستلەملانێیانە ئەوە پێشکەوتوخوازی وەک گونەی شەڕی لەپێناو کردووە. لە دیمەنێکدا زیندانییەک لەبەرئەوەی دەمێکە لە جەستەی ژن بە دوورە کە دەگاتە ژنەکەی هەر لە ڕێگا و لە ئاودەستی شەمەندەفەردا دەستبازی لەگەڵ دەکا. ئایا لە کۆمەڵگایەکی دواکەوتوو خەڵک بەسەر دیمەنێکی لەو جۆرە دابچن چ کاردانەوەیەکیان دەبێ؟

دوای ئەوەی لێیان لە هەڵڕا دەدەن و سوکایەتییەکی زۆریان پێ دەکەن، ئەفسەری لێپێچینەوە بە پیاوەکە دەڵێ: شەرمت بەخۆت نییە؟

ئەویش دەڵێ: ئەوەی لای تۆ شەرمە، بۆ من وەک پێویستییەکە.

دواتر ئەو زیندانییەش لە تۆڵەی خوێن و دوژمنداری دەکوژرێتەوە.

زیندانییەکەی تریش خەڵکی گوندەکانی سنووری نێوان تورکیا و سوریایە، بە بیانوی کاری قاچاخی ناوچەکەیان مینڕێژکراوە، لە ڕاستیدا ئەو مینڕێژییە لەبەر جوڵانەوەی کوردەکانە و حکومەت هەر بە چاندنی مین نەوەستاوە لە پاڵ ئەمە بە ڕۆژ خەریکی ڕەشبگیری و بە شەو خەریکی تەقەکردن و کوشتنە لەو سنوورە. براگەورە بەرمینکەوتوەکەی ئەو زیندانییە دەڵێ: ئەوەی حاڵی لە قاچاخچیان خراپترە کوردەکانن.

لە کۆتایی پەیامی فیلمەکە ئەوەیە ئێمە هەموومان زیندانین. زیندانین لەناو عەسکەرتارییەتی دەسەڵاتە دیکتاتۆرەکان کە ژیانیان لە هاوڵاتییان کردووە بە سەربازگە، زیندانین بەدەست ڕێساکانی ئایین، زیندانین بە داب و نەریت و بیرکردنەوەی خێڵەکییانە، یان وەک کەمینە زیندانین بە شۆڤێنییەتی نەتەوەی زۆرینە و سەردەستە. کەواتە لە دەرەوەی زیندانەکانی دەوڵەتیش هەریەکەمان لە سوچێک لە زیندانێکی تر داین.